

Тихомірова Фаріда Ахнявівна
кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії
ОНУ імені І.І. Мечникова
м. Одеса, Україна

ДИСТАНЦІЙНЕ ВИКЛАДАННЯ ФІЛОСОФІЇ ЯК ВИКЛИК ДЛЯ КЛАСИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Розширене визначення університету: «Університет – це когнітивна модель Всесвіту, який зібрав під дахом знання про всі науки» [7, с. 5]. Отже, наукове уявлення про класичний університет склалося за умов певного типу раціональності. Ще на початку ХХ століття американський педагог і філософ Джон Д'юї доповнив західноєвропейський імператив «освіта для демократії» імперативом «демократія в освіті» [6].

Особливістю класичного університету є інтеграція природничо-наукових і гуманітарних дисциплін. За вимогами ринкової економіки, які примусили університети виживати, фундаментальне поєднання цих напрямків здобуло іншу спрямованість. Загострюється конкуренція усередині самої системи освіти – проблеми класичних університетів значно ускладнюються появою нових освітніх організацій, нетрадиційних провайдерів вищої освіти (наприклад, віртуальних університетів), що активно освоюють нові галузі знань. Освітній заклад постає тим соціальним інститутом, який має об'єднувати суспільство. Становлення некласичного університету, як практично-прагматичної інституції вимагає розвитку нового типу раціональності.

Філософія задовольняє потребу людини в цілісному охопленні закономірностей світобудови - природи, суспільства і людини. У викладанні філософії переважно виділяються два методологічних підходи: культурно-інформаційний і проблемно-діяльнісний. Дані моделі є загальнотеоретичними узагальненнями традиційних («класичних»)

і відносно нових (дослідницьких) методів, що використовуються у викладанні філософії [4]. Основним в системі вузівської освіти зараз є культурно-інформаційний підхід. Він орієнтований на підключення студентів до мови і текстів класичних робіт, скарбниці історико-філософської культури. Також він пропонує жорсткий поділ предмета вивчення на історико-філософську пропедевтику та систематичний виклад основних розділів філософії. Ця модель викладання філософії закладена в працях І. Канта і Г.Ф.В. Гегеля.

Проблемно-діяльнісний підхід передбачає активне залучення студентів до вирішення інтелектуальних проблем, тобто безпосереднє філософування, іноді без належної чіткої систематизації по розділах та історико-філософської прелюдії. Таким чином, знайомство з філософією відбувається як би «зсередини», а не «ззовні». Така методологія аналізується в дослідженнях В.С. Біблера, М. Бубера, Х. Гадамера, А.Ф. Лосева, М.К. Мамардашвілі, Х. Ортеги-і-Гассета, та інших.

Дистанційне навчання, яке здійснюється завдяки інформаційно-освітнім технологіям і системам комунікації, надає таку можливість. Дистанційне навчання визнане одним з пріоритетних напрямів програми модернізації вищої школи, це не тільки технічні, але також і соціальні інновації. За концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні дистанційна освіта, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання – це форма навчання, рівноцінна з очною, вечірнього, заочною та екстернатом [1]. Отже, широка доступність знань є маркером Smart-освіти. Концепція Smart-освіти – її гнучкість, що передбачає наявність великої кількості джерел, максимальна різноманітність мультимедіа (аудіо, відео, графіка), здатність швидко і просто налаштовується під рівень і потреби слухача. Крім цього, Smart-освіта повинна бути легко керованою, тоді навчальний заклад може легко забезпечувати гнучкість навчального процесу, і інтегрованою, тобто постійно використовувати зовнішні джерела [9].

Потреба отримання вищої освіти дистанційно в сучасних умовах викликана необхідністю навчатися людьми з особливими потребами, та тими, що потребують отримання освіти без відриву від виробництва, перебувають за кордоном або у місцях позбавлення волі [2].

Відмінність дистанційного навчання від традиційного зрозуміла, якщо розглянути їх з погляду форм взаємодії викладача і студента. Як свідчить практика і деякі дослідження, тенденція навчання чітко розвивається в напрямку змішаного навчання (blended learning) як процесу, котрий створює комфортне інформаційне освітнє середовище, системи комунікацій, що надають всю необхідну навчальну інформацію.

Зазвичай викладач читає лекції, при цьому на питання і вправи залишається зовсім небагато часу. Навчання обертається навколо аудиторії, де багатьом студентам важко повноцінно засвоїти матеріал. Як все це застосувати на практиці, розбиратися найчастіше доводиться вдома самостійно.

Уже кілька років у викладачів популярна нова методика flipped classroom, або «перевернутий клас». Одним з adeptів і засновників такого підходу можна вважати Салмана Хана. Він створив ресурс з короткими відеолекціями з різних дисциплін, якими можуть користуватися школярі та студенти з усього світу. Принцип віддаленого перегляду короткої лекції, на якому заснована вся ідея Хана, і лежить в основі «перевернутого навчання» [5].

Це одна з моделей змішаного навчання. Гуглкласс дозволяє використовувати методику «перевернутий клас». Дома студенти вивчають теорію, вивчають першоджерела, а в класі відпрацьовують практичні навички і задають питання викладачеві.

«Більшість викладачів витрачають свій час на пояснення матеріалу і доставку знань, а часу на те, щоб навчити аналізувати, оцінювати і щось створювати, витрачається мало. переміщує доставку знань в особистий простір учня, а на практичні навички часу витрачається більше », -

пояснює Джонатан Бергман, один з авторів ідеї « перевернутого класу ». Вони приділяли багато уваги тому, щоб розібрати помилки створеної системи Наприклад, відеоматеріали. Багато хто ставить на чільне місце саме використання відеоматеріалів, але Бергман і Семс акцентують увагу, що використання відео - це тільки спосіб, як переформатувати викладання, а не обов'язкова складова. Як каже Джонатан Бергман, «традиційна система освіти хоче, щоб всі рухалися по сторінках підручника одночасно, але це неможливо» [3, с. 34].

Для цього в навчання потрібно впроваджувати професійну проектну і практичну діяльність. Така організація процесу викладання філософії припускає дещо інший підхід до навчання, зокрема: самоорганізацію й самоконтроль, самостійність пошуку, аналізу, систематизації та узагальнення інформації [8]. Необхідно коригувати корпус завдань і методичних матеріалів. Це серйозна робота.

«Перевернутий клас» дозволяє витратити на вивчення теми рівно стільки часу, скільки потрібно, щоб її зрозуміти. Студент в будь-який момент може поставити запис лекції на паузу або перемотати назад. Монолог в аудиторії перемотати назад неможливо.

При цьому лекції доступні в будь-який час. Їх можна подивитися онлайн, навіть якщо студент довго хворіє або не зміг бути на уроці. Це ж стосується і викладачів: їх графік стає більш гнучким. Крім того, у викладачів з'являється можливість командної роботи і взаємодвідувань.

У чому мінуси «перевернутого класу»? Не всі студенти мотивовані та відповідальні. Деякі можуть і зовсім не дивитися лекції. Немає ніяких гарантій, що їм сподобається така форма навчання і що вони погодяться так працювати.

Викладачам доводиться витратити час на освоєння нових навичок. Наприклад, вчитися робити відеоролики або готуватися до лекцій, які будуть повністю складатися з дискусій або діалогів. Все це можливо інтегрувати в «перевернуту модель», але спочатку будуть потрібні додаткові зусилля.

У сучасних умовах виникає необхідність обґрунтування Smart-освіти як закономірного напрямку в сучасній глобальній освіті. Університети, які розробляють правильну стратегію, можуть відкрити безліч нових цікавих можливостей для взаємодії із студентами та професорсько-викладацьким складом.

Література

1. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України В.Г. Кременем 20 грудня 2000 р.)
2. Положення про дистанційне навчання (Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України 21.01.2004 № 40) [Електронний ресурс] //Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#n18>(дата звернення: 27 Лютий 2021).
3. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти. Київ, Аттіка, 2009. 684 с
4. Вербова Р. (2021). Інноваційні методи викладання дисципліни «Філософія» в умовах дистанційного навчання. *Збірник наукових праць SCIENTIA*. <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/scientia/article/view/8987> (дата звернення: 24 Лютий 2021).
5. Гуревич Р. С. Інтерактивні технології навчання у вищому педагогічному навчальному закладі : навч. посібник. Вінниця, ТОВ фірма «Планер», 2013. 309 с
6. Д'юї Дж. Демократія і освіта. Львів : Літопис, 2003. 294 с.
7. Ідея університету : антологія / [упоряд.: М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська]. – Львів : Літопис, 2002. 304 с.
8. Поляков М. В. Класичний університет. Еволюція, сучасний стан, перспективи. Київ, Генеза. 2004. 416 с.
9. Тихомиров В. П. Мир на пути к Smart Education. Новые возможности для развития. *Открытое образование*. 2011. №3. С.22– 28.